

DE KONINKLIJKE LANDMACHT NA DE BEVRIJDING

door H. Ringoir

Vóórgeschiedenis

Toen Nederland in mei 1940 capituleerde, bevonden zich slechts kleine aantallen Nederlandse militairen buiten het door de Duitsers bezette gebied, die in de loop van de strijd om Brabant en Zeeland naar het zuiden waren uitgeweken: Slechts 1200 man bereikten Engeland, deels via Cherbourg, vanwaar op 23 en 28 mei een transport vertrok, deels via Brest, waar op 10 en 15 juni een groep Nederlanders scheep ging.

Het in Engeland gekomen personeel van de Koninklijke Landmacht behoorde tot allerlei onderdelen, waaronder alleen de Koninklijke Marechaussee met 350, de Vliegenscholen Haamstede en Vlissingen met 180, de 2e Afdeling van het 20e Regiment Artillerie met 100 en het Korps Politietroepen met 75 man met enige sterkte waren vertegenwoordigd, de andere 500 man waren van allerlei onderdelen afkomstig.

Terecht achtte de Nederlandse regering in Londen zich verplicht om uit dit heterogene gezelschap een onderdeel te vormen, dat het voortzetten van de oorlog niet alleen zinnebeeldig moest maken. En hoewel de lange verwaarlozing van onze defensie zich bij de vorming van dit onderdeel nog ernstig liet gevoelen, mag worden gezegd dat het gestelde doel inderdaad werd bereikt.

In augustus 1939 moesten, doordat sinds 1922 slechts een klein deel van de beschikbare dienstplichtigen waren opgeroepen en opgeleid, een groot aantal lichten worden opgeroepen, waardoor de gemiddelde leeftijd van de in Engeland aangekomen soldaten reeds onwaarschijnlijk hoog was en door de lange duur van de oorlog natuurlijk hoger werd.

De Britse legerleiding had voor deze moeilijkheden begrip en stelde automateriaal beschikbaar, waardoor de bataljons (later gevechtsgroepen) als gemotoriseerde eenheden konden optreden. Hierdoor bleek de Brigade later - in 1944 - in staat tot het verrassend bezetten van verschillende Franse stadjes. (Voor het nemen van St. Come en Pont Audemer werden in 1945 vaandelopschriften verleend.)

Een verdere handicap voor de Koninklijke Landmacht was dat het personeel van het Wapen der Militaire Luchtvaart (de scholen van Haamstede en Vlissingen) bij de Royal Air Force werden gedetacheerd en ook aan de Koopvaardij personeel moest worden afgegeven. Daartegenover stond dat uit Zuid-Afrika 600 à 700, de Verenigde Staten 420, Canada 340 en de Zuid-Amerikaanse landen 150 Nederlanders naar Engeland kwamen om bij de Nederlandse troepen te dienen.

Ongetwijfeld waren er veel grotere aantallen Nederlanders in de genoemde landen woonachtig, maar velen van hen waren emigranten die liever dienst namen in het leger van hun nieuwe vaderland.

Maar met alle Nederlanders die uit 23 landen naar Engeland kwamen kon de op 11 januari 1941 opgerichte "Koninklijke Nederlandse Brigade" (die op 26 augustus naar Prinses Irene werd genoemd) met geen mogelijkheid een grotere omvang krijgen dan van een flink gemotoriseerd bataljon met een eigen batterij veldartillerie. De sterkte van de brigade werd ook verminderd door de vorming van Commando-eenheden (voortgezet door het huidige Korps Commando-troepen).

Op 22 maart 1942 was Nr. 2 (Dutch) Troop of (Interallied) Commando Nr. 10 opgericht, die op 15 december 1943 naar India vertrok, deelnam aan acties in Birma (in 1953 vaandelopschrift Arakan 1944), maar op 15 augustus 1944 in Southampton terugkeerde om aan de bevrijding van Nederland te kunnen deelnemen; (in 1953 vaandelopschriften Arnhem, Nijmegen, Eindhoven, Vlissingen en Westkapelle).

"Korps Insulinde"

Toen Java door de Japanners rechtstreeks werd bedreigd is het plan opgevat één bataljon van de brigade naar Indië te zenden, waardoor op 4 maart 1942 een groep kwartiermakers van 150 man op Ceylon strandde, waaruit na de capitulatie van Indië een eenheid werd gevormd die voor het verzamelen van inlichtingen op Sumatra landingen uitvoerde en gevangenen en inlichtingen terugbracht naar Colombo. Om de geheimhouding van deze activiteiten te bevorderen had dit onderdeel, dat officieel "Netherlands Special Operations" heette, de wat theatrale schuilnaam "Korps Insulinde". Uit dit korps is het latere Regiment Speciale Troepen voortgekomen dat (mijns inziens abusievelijk) een onderdeel van het KNIL werd genoemd.

Werd dus door het in Engeland aanwezige KL-personeel bepaald niet stilgezeten, toch leefde bij de regering de overtuiging dat de Nederlandse deelname aan de strijd, zowel in Europa als in het Verre Oosten, pas goed kon beginnen na de bevrijding van Nederland.

Plan de Campagne in 1942

In april 1942 werd de omvang van de KL voor deelname aan deze strijd als volgt samengesteld:

- a. 24 Bataljons of rond 24.000 man voor de beveiliging van het bevrijde Nederlandse gebied;
- b. Een Expeditionaire Macht van 4 à 5 divisies of 80.000 tot 100.000 man voor de strijd in het Verre Oosten;
- c. 10 of 15 Bataljons of 10.000 tot 15.000 man voor de beveiliging van het bevrijde gebied in Indië.

Dat deze macht van 114.000 tot 139.000 man een enorme inspanning zou vergen, werd van meet af aan ingezien, zodat met de geallieerden werd afgesproken dat 15 maanden na de bevrijding 3 divisies gereed zouden zijn en 4 maanden later de 2 andere.

In december 1943 werd met de geallieerden nader overeen gekomen dat twintig bataljons zouden deelnemen aan de bezetting van Duitsland en dat de vijftien bataljons voor Indië, die toen gezagstroepen werden genoemd, zo mogelijk in Australië zouden worden opgeleid. Voor de strijd in het Verre Oosten, die door de Amerikaanse tegenzin om in koloniën te strijden nu

als bevrijding van Indië werd gespecificeerd, werd een in Amerika op te leiden Mariniersdivisie bestemd, waardoor de Expeditionaire Macht werd teruggebracht tot twee à drie divisies met 40.000 tot 60.000 man.

Ondanks het aandeel van de Koninklijke Marine aan de voorgenomen bevrijding van Indië, bleef door de nieuwe taak (de bezetting van Duitsland) de ontworpen sterkte van de Koninklijke Landmacht 119.000 tot 139.000 man. Door het Nederlandse Militair Gezag, dat in Engeland was voorbereid om het door de geallieerden bevrijde gebied te besturen, werd medio 1944 de oprichting van veertig bewakingscompagnieën - waarvan er 24 waren bestemd voor de grensbewaking - noodzakelijk geacht, en waarmee de toekomstige sterkte van de KL nogmaals met zeventuizend man werd verhoogd.

Om de deelname aan de strijd in het Verre Oosten zo spoedig mogelijk na de bevrijding te doen plaatsvinden, werd met de Britse legerleiding overeengekomen dat de Expeditionaire Macht zou bestaan uit "light divisions "; hiertoe zouden gedurende vier maanden officieren en onderofficieren, versterkt met oorlogsvrijwilligers in Engeland herschoold en opgeleid worden. De volgende vier maanden zou het zo gevormde kader gebruiken voor het opleiden van de divisie. De negende maand was bestemd voor verschepping van de divisie naar het Verre Oosten, waarna nog vier maanden "jungle-training" en akklimatisatie de divisie inzetbaar zou zijn. Inderdaad twee maanden eerder dan volgens het plan van april 1942.

Het urgentieprogram van 1944

Als prioriteiten werden toen vastgesteld:

- a. Indische gezagstroepen (15.000 man) op te leiden in Australië;
- b. Expeditionaire Macht (60.000 man) op te leiden als hiervoor omschreven;
- c. Bezettingstroepen voor Duitsland (20.000 man) op te leiden in Nederland.

De vierentwintig bataljons en veertig bewakingstroepen zouden dus tegelijkertijd en geheel in Nederland worden gevormd en opgeleid. Een moeilijkheid was dat de uitzending van dienstplichtigen naar Indië zonder hun toestemming door de Grondwet werd verboden. Geen dienstplichtige mocht immers zonder zijn toestemming naar het Rijk buiten Europa worden gezonden. Formeel mochten Nederlandse troepen dus naar Malakka, Portugees Timor, Australisch Nieuw-Guinea, de Philippijnen en Brits Noord-Borneo worden gezonden, maar bij het betreden van Indisch gebied zou iedere dienstplichtige het recht hebben zijn onderdeel te verlaten.

Noch de regering in Londen, noch enige volgende Nederlandse regering heeft zich evenwel aan deze bepaling gestoord. In het najaar van 1946 vertrok een divisie dienstplichtigen naar Indië, voordat het betreffende grondwetsartikel was gewijzigd. Wel werd in november 1944 nog de uitzending van vijf bataljons vrijwilligers en de vorming van zeven bataljons voor het KNIL met de geallieerden besproken, zonder dat enige toezegging over opleiding, uitrusting of transport werd verkregen. Het is thans ook niet meer duidelijk wat deze 12.000 man moesten doen naast de 75.000 die Nederland reeds van plan was om naar Indië te zenden.

Inmiddels waren de gemaakte plannen reeds voor een deel tot uitvoering gebracht, want op 6 juni 1944 was de invasie begonnen; op 8 augustus 1944 landde de Prinses Irene Brigade in Frankrijk en had het 9e Amerikaanse leger onder generaal Simson op 12 september Eysden en Noorbeek en twee dagen later Maastricht bevrijd. Op die dag begon ook de operatie "Market Garden", die leidde tot de gedeeltelijke bevrijding van Brabant, maar door de mislukte luchtlanding bij Arnhem ook tot het volkomen vastlopen van het geallieerde front langs de grote rivieren.

Het grote verschil in tempo van de opmars leidde tot de oprichting van het Regiment Stoottroepen.

Vlak na de bevrijding van Maastricht, begaf de heer B. J. V. van Kooten (in het verzet genaamd "Bep") zich naar Brussel en kreeg van Prins Bernhard, die sinds 3 september Bevelhebber Nederlandse Strijdkrachten (BNS) was en op 5 september de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS) onder bevel had, toestemming om uit de BS, die zich terstond bij het 9e Amerikaanse leger had gevoegd, een bataljon te vormen dat als stoottroepen zou dienstdoen. Indien daaraan behoefte bestond konden andere bataljons volgen, waarover de heer van Kooten als Commandant Limburg het bevel zou voeren, Nadat het 2e Britse Leger op 17 september Eindhoven had bevrijd, werd de heer J. de Groot (in het verzet "Sjef") Commandant Brabant, terwijl de gewestelijk sabotage-commandant reserve 1e luitenant J. J. F. Borghouts ("Peter Zuid") te Eindhoven een overkoepelende staf vestigde ("Staf Zuid"). De Limburgse Stoottroepen kwamen alle uit Zuid-Limburg (het noorden van Limburg viel om geografische redenen onder Commando Brabant) en dienden bij het 9e Amerikaanse Leger, Op verzoek van de legercommandant werd eind oktober een 2e en in november een 3e Bataljon Stoottroepen gevormd, die met de Amerikanen over de Rijn trokken.

De Brabantse Stoottroepen, in december 1944 georganiseerd in twaalf compagnieën met 1.700 man, dienden bij het 1e Canadese en 2e Britse Leger. Deze stoottroepen vielen echter niet onder één van de vroeger gemaakte afspraken en behoorden niet tot de 24 bataljons, die in Nederland zouden worden opgericht. Ze waren uitgerust met de voor de NBS afgeworpen geallieerde wapens, aangevuld met buitgemaakte Duitse en achtergehouden Nederlandse wapens (Geweer Mannlicher M. 95, Mitrailleur Lewis M. 20) en droegen schoenen, die niet op een verblijf te velde waren berekend, terwijl van een verdere uitrusting geen sprake was, Het was ook nooit de opzet geweest dat de NBS als legeronderdeel zou optreden, maar wél in aktie zou komen bij nadering van de geallieerde legers, daarna nog wat bewakingsdienst zou doen en dan kon worden ontbonden. Het personeel kon daarna desgewenst overgaan naar één van de 24 te vormen bataljons of één van de 40 bewakingscompagnieën.

Maar toen delen van de NBS in het verband van een geallieerd leger aan gevechten gingen deelnemen, was het natuurlijk niet doenlijk, mannen, die vier jaar hadden gepopeld om de vijand te verdrijven, terug te roepen en naar een aanmeldingsbureau voor oorlogsvrijwilligers te verwijzen.

Door een maandenlang verblijf te velde kwam hun bewapening en uitrusting, die van meet af aan zeer summier waren en berekend op korte gevechten en bewakingsdienst, in een deplorabele toestand. Bij het 1e Canadese en 9e Amerikaanse Leger werd hierin door aanvulling met geallieerd materieel (en kleding) voorzien. Bij het 2e Britse Leger was dit echter niet of zeer onvoldoende het geval, zodat de BNS zich omstreeks Kerstmis 1944 genoodzaakt zag het terugtrekken van alle Nederlandse troepen bij dit leger te gelasten, indien niet terstond voor schoenen, overjassen, veldtenuen en militaire voedselrantsoenen werd gezorgd. Het feit dat hierna op slag een enorme verbetering optrad, is op laag niveau aanleiding geweest tot veel kritiek op de Britten en op hoog niveau tot veel zwijgen. Na 25 jaar moet ter verontschuldiging van de Britse legercommandant worden aangevoerd, dat de Britse bronnen aanmerkelijk minder waren dan de Amerikaanse en Canadese en het Britse leger sedert 1939 in Frankrijk, België, Noorwegen, Griekenland, het Midden Oosten, Noord-Afrika, Brima, Malakka, Hong-Kong, Madagascar en Italië met zeer wisselend succes had gestreden en sinds een half jaar een militaire aktie uitvoerde, die in de geschiedenis zijn weerga niet vindt. Het lijkt mij niet billijk de oorzaak van alle ellende, zoals in BS-kringen

toen zeker gebeurde, thans nog te verklaren uit een onwelwillende houding die hogere geallieerde commandanten innamen.

Het was wel een geluk dat de functie van BNS werd vervuld door de Prins der Nederlanden, die niet heeft gearzeld toen dit werkelijk nodig was, met zeer krachtige argumenten het Nederlandse belang te verdedigen.

Wensen van de SHAEF

De vorming van de bewakingscompagnieën ondervond op personeelsgebied weinig moeilijkheden, zodat voor de bevrijding reeds 50 compagnieën met 16.000 man waren opgericht.

Hun kleding en uitrusting bleven door allerlei omstandigheden een grote zorg, terwijl het niet beschikbaar komen van NBS-wapens en buitgemaakte wapens (die bij de stoottroepen bleven) ook enige moeilijkheden gaf. Op 25 september 1944 deelde het geallieerde hoofdkwartier (SHAEF) mede, dat door de gewijzigde oorlogsomstandigheden een wijziging in de Nederlandse bijdrage gewenst was, die er op neerkwam dat naast de 24 bataljons en 40 compagnieën infanterie ook nog zouden worden gevormd:

6 pioniergroepen met 36 compagnieën (10.542 man);
14 transportcompagnieën à 450 man (46.800 man);
6 bewakingscompagnieën (voor krijgsgevangenen);
4 administratieve compagnieën (koks, chauffeurs e. d.);
1 korps Tolken van 800 man en 300 man voor dienst bij de censuur.

Daar nog steeds niet vaststond of de ex BS Bataljons wel of niet bij de overeengekomen 24 bataljons moesten worden gerekend en door vervulling van de wensen van SHAEF het Nederlandse aandeel met bijna 60.000 man werd vergroot, moest worden bedongen dat de bataljons als light infantry zouden worden georganiseerd, waardoor hun sterkte 800 man zou zijn in plaats van 1.000. Overigens gaf dit maar een besparing van 2.400 man.

Natuurlijk zullen de pioniergroepen en transportcompagnieën wel dringend nodig zijn geweest, maar ze betekenden wel een volledige ommekeer in de gemaakte plannen. Voor de opleiding van de vierentwintig te vormen bataljons waren op verschillende plaatsen scholen opgericht, te beginnen met kader van de Prinses Irene Brigade in het Chateau de Ranchincourt bij Houdain (zuid-west van Rijssel). Dit werd later de 1e Kaderschool, die op 15 juli 1945 met de 2e Kaderschool werd verenigd tot Kaderschool te Breda, later Kaderschool Harderwijk, later School voor Reserve-Officieren der Infanterie. De "Training and Holding Unit" van de brigade leidde troepen op in Leopoldsburg (België) later in Sint-Niklaas en te Bergen op Zoom en werd 1st Royal Netherlands Infantry Depot. Op 15 juli 1945 werd een Panterschool opgericht als deel van dit depot, waaruit de latere Cavalerieschool ontstond.

Te Fournes nabij Rijssel, kwam in december 1944 een trainingskamp voor de BS, met een kaderschool in het nabijgelegen Don. Dit kamp werd 2nd Royal Netherlands Infantry Depot met 2e Kaderschool. Op 21 juli 1945 werd het kamp naar Vught verplaatst, later naar Hilvarenbeek en Schoorl, waar vrijwilligersbataljons werden opgeleid. In 1946 werd het opgeheven.

De Kaderschool Stoottroepen Brabant was gevestigd in het Liesbos bij Breda (februari 1945). Nadat het gebouw door een V I was getroffen werd de opleiding verplaatst naar de voormalige Rijkstuchtschool te Ginneken en 3e Kaderschool genaamd. De troepenopleiding

voor Stoottroepen Brabant vond plaats te Weert, bij het latere 3rd Royal Netherlands Infantry Depot. 3e Depot en Kaderschool werden in juli 1945 3e Kaderbataljon (te Weert), later 3e Kaderschool Infanterie te Weert, 2e KSI te Weert, Onderofficiersschool te Weert, thans Koninklijke Militaire School te Weert.

De vorming van de vierentwintig bataljons was dus zeker wel ter hand genomen en achtereenvolgens waren de volgende bataljons opgericht:

29 september	1944 te Sint Niklaas	het Wachtbataljon I
oktober	1944 te Fournes	het Wachtbataljon II
18 december	1944 te Zeeuws-Vlaanderen	het Wachtbataljon III
1 januari	1945 te Bergen op Zoom	het 1e Bataljon van het Regt. Jagers

Op 2 januari nam de Prins der Nederlanden als BNS een zeer belangrijk besluit door de drie Limburgse Bataljons Stoottroepen officieel in de Koninklijke Landmacht op te nemen. Voordien behoorden ze nog steeds tot de Binnenlandse Strijdkrachten en droegen alle commandanten een kraagpadje, waarop hun functie stond aangegeven. Nu kreeg het kader militaire rangen (7 januari) en rangonderscheidingen (25 januari). Al het personeel ging op de linkermouw de leeuw met onderschrift "Nederland" dragen.

Tevens werden de namen van Wachtbataljon (of Bewakingsbataljon) I, II en III gewijzigd in:

1e Bataljon van 14e Regiment Infanterie,
2e Bataljon van 14e Regiment Infanterie,
1e Bataljon van 3e Regiment Infanterie.

De vernummering van Wachtbataljon I werd bespoedigd, doordat dit bataljon de naam had aangenomen van "Rudolph Fassaert", die wegens spionage op Walcheren ter dood was veroordeeld. Na de bevrijding van Walcheren bleek dat hij vóór de uitvoering van dit vonnis was ontsnapt. Nadat het "Bataljon Rudolph Fassaert" 1 - 14 R. I. was geworden, werd de heer Fassaert kapitein en kreeg hij de bijnaam "Een-Veertien".

Vóór de bevrijding werden nog gevormd:

op 5 maart 1945 1e Bataljon van 13e Regiment Infanterie;
op 21 maart 1945 2e Bataljon van 13e Regiment Infanterie;
op 10 april 1945 1e Bataljon van 6e Regiment Infanterie;
op 16 april 1945 2e Bataljon van 6e Regiment Infanterie.

Summa summarum: van de vierentwintig belofde bataljons waren er reeds elf gereed voordat het gehele land werd bevrijd.

Continuïteit

Al deze bataljons hadden dezelfde nummers als hun voorgangers in 1940, die in dezelfde streek werden gerekruteerd. Hierdoor is de continuïteit van de Koninklijke Landmacht bewaard gebleven.

Dat de organisatie van de werving en opleiding goed funktioneerde, blijkt uit het feit dat in een totaal ontreederd land, kort na de bevrijding de volgende bataljons konden worden opgericht:

op 4 juni	1945 1e Bataljon van 1e Reg.	Infanterie
op 15 juni	1945 1e Bataljon van 8e Reg.	Infanterie
op 18 juni	1945 1e Bataljon van 10e Reg.	Infanterie
op 18 juni	1945 2e Bataljon van 10e Reg.	Infanterie
op 7 juli	1945 1e Bataljon van Reg.	Grenadiers
op 12 juli	1945 2e Bataljon van 8e Reg.	Infanterie
op 12 juli	1945 1e Bataljon van 11e Reg.	Infanterie
op 25 juli	1945 1e Bataljon van 2e Reg.	Infanterie
op 5 aug.	1945 1e Bataljon van Reg.	Prinses Irene
op 15 sept.	1945 1e Bataljon van 5e Reg.	Infanterie
op 15 sept.	1945 1e Bataljon van 7e Reg.	Infanterie
op 16 sept.	1945 2e Bataljon van 1e Reg.	Infanterie
op 16 sept.	1945 1e Bataljon van 9e Reg.	Infanterie
op 17 sept.	1945 2e Bataljon van 3e Reg.	Infanterie
op 17 sept.	1945 2e Bataljon van 4e Reg.	Infanterie
op 20 sept.	1945 4e Bataljon van Reg.	Stoottroepen
op 25 sept.	1945 1e Bataljon van 4e Reg.	Infanterie
op 1 okt.	1945 2e Bataljon van 5e Reg.	Infanterie
op 2 okt.	1945 1e Bataljon van 12e Reg.	Infanterie
op 3 okt.	1945 2e Bataljon van 7e Reg.	Infanterie
op 20 okt.	1945 2e Bataljon van 11e Reg.	Infanterie
op 1 dec.	1945 2e Bataljon van 2e Reg.	Infanterie
op 15 dec.	1945 2e Bataljon van 9e Reg.	Infanterie
op 15 dec.	1945 5e Bataljon van Reg.	Stoottroepen
op 1 maart 1946	2e Bataljon van 12e Reg.	Infanterie

Daardoor werd een totaal van zesendertig bataljons infanterie bereikt, Ongetwijfeld zou de heroprichting van de Koninklijke Landmacht sneller zijn verlopen, als niet door de hoogste geallieerde legerleiding een wijziging in de behoefte aan Nederlandse troepen was gebracht. Vanzelfsprekend moest hier aan prioriteit worden geschonken en kwamen er van de zes gevraagde pioniergroepen vijf vóór de bevrijding tot stand, namelijk de 1e Pioniergroep (1e tot 6e Compagnie Pioniers), opgericht in januari 1945, 2e Pioniersgroep (7e tot 12e Compagnie Pioniers), opgericht 15 februari 1945, 1e Geniegroep (1e tot 6e Compagnie Genie-troepen), 2e Geniegroep (7e tot 12e Compagnie Genie-troepen) en 3e Geniegroep (13e tot 18e Compagnie Genie-troepen), alle opgericht vóór 1 maart 1945. De oprichting van deze onderdelen werd niet met een 6e groep voltooid, omdat een heel andere genie-behoefte bleek toen ons land werd bevrijd.

Op 15 januari 1945 was reeds de 1st Mine Lifting Company (Netherlands) opgericht en op 26 maart 1945 the 1st Engineering Company Netherlands, die een speciale opleiding kregen in het ruimen van mijnevelden en explosieven. Daar grote delen van ons land door mijnen volkomen onbewoonbaar waren, was op 12 april 1945 door het Militair Gezag de Dienst Opruiming Mijnen opgericht, met als onderdeel een Opruimings- en Bergingsdienst en daarnaast nog een Burger Dienst Opruiming Mijnen. Natuurlijk bemoeiden ook de geallieerde en Nederlandse genie-onderdelen zich met mijnen ruimen, waardoor een enigszins chaotische toestand dreigde te ontstaan. In juni 1945 werd de Dienst Opruiming Mijnen met uitzondering van de Opruimings- en Bergingsdienst aan het gezag van Chef Militair Gezag onttrokken en

onder NBS geplaatst, waarna een aantal pionier- en geniecompagnieën en enige infanteriebataljons bij de DOM werden ingedeeld, die kort daarop haar onwelluidende naam wijzigde in Mijn Opruimings Dienst (MOD).

Uit de compagnieën pioniers en genie-troepen ontstond het 1e Regiment Pioniers, dat wonderlijk genoeg bestond uit compagnieën die Veld- of Parkcompagnieën Genie-troepen werden genoemd. In juli 1950 kwam aan deze verwarring een einde, doordat het regiment werd vernoemd tot 1e Regiment Genie-troepen. Van de veertien transportcompagnieën werd de eerste op 3 november 1944 als nr. 1101 Netherlands General Transport Company opgericht.

Vóór de bevrijding waren er vijftien compagnieën, die in het Nederlands 1101e tot 1115e Compagnie Motor Transport Nederland werden genoemd. Na de bevrijding, toen ze weer onder Nederlands bevel kwamen, werden ze als 1e tot 15e Compagnie Aan- en Afvoertroepen, verenigd in het Korps Aan- en Afvoertroepen, voortzetting van het vooroorlogse Korps Motordienst. Het Korps Tolken had 1 januari 1945 een sterkte van 450 man. De oprichting van troepen voor de SHAEF-requirements heeft een herleving van Genie en Aan- en Afvoertroepen tengevolge gehad, maar een nadelige invloed gehad op de ontwikkeling van de Koninklijke Landmacht. Een voortdurende strijd om wapens, uitrustingen, rantsoenen en legeringsfaciliteiten ontstond, daar voor al deze extra troepen niet vooraf een behoorlijke afspraak was gemaakt.

Expeditionaire Macht

Tijdens de heroprichting van de Koninklijke Landmacht was er dan ook een voortdurend touwtrekken tussen SHAEF en Staf BNS, dat nog erger werd toen de oorlog in het Verre Oosten door de A-bommen op Japan tot een abrupt einde kwam en Engeland de voor de opleiding van de Expeditionaire Macht getroffen regelingen ernstig besnoeide. Australië, dat eerst sterk had aangedrongen op de opleiding van vijftien voor Indië bestemde bataljons op haar gebied, weigerde nu het daarvoor bestemde personeel de toegang, zodat dit werd doorgezonden naar Batavia en bij andere onderdelen ingelijfd. (Van deze te vormen gezagsbataljons is er niet één opgericht).

Toen de uitzending van de divisies van de Expeditionaire Macht ernstig dreigde te worden vertraagd, werden tussen 18 september 1945 en 2 januari 1946 zeventien OVW - Bataljons naar Engeland verscheept, vanwaar zij met Nederlands e s chepen naar Indië vertrokken. Dat waren:

12 oktober	1945 per "Alcantara"
	1-RS, 3-RS, 2-13 RI en 2-14 RI
28 oktober	1945 per "Nieuw Amsterdam"
	1-RI, 2-6 RI, 1-8 RI en 1-11 RI
25 november	1945 per "Johan van Oldenbarneveldt"
	1-3 RI, 1-5 RI en 1-9 RI
31 december	1945 per "Alcantara"
	4 - RS, 1-4 RI en 2-4 RI
25 januari	1946 per "Nieuw Amsterdam"
	1-1 RI, 2-5 RI en 1-12 RI

Hiermede was evenwel een nieuwe episode in de geschiedenis van de Koninklijke Landmacht begonnen.

De uniformering

De uniformering van onze troepen in de jaren 1944 en 1945 is een hoofdstuk apart. De Prinses Irene Brigade, Nr. 2 Troop Nr. 10 Commando en het Korps Insulinde droegen Engelse uniformen met op de linkermouw de leeuw met onderschrift. "Nederland". Nr. 2 Troop bovendien het embleem van "Special Operations" en een groene baret. Korps Insulinde droeg deze commando-emblemen alleen na de capitulatie van Japan.

De onderofficieren en korporaaals droegen Britse rangonderscheidingsteken. De officieren droegen sterren en balken op de kraaghoeken geborduurd met oranje zijde. Op de dagelijkse tenue (service-dress) werden de sterren gedragen op een padje dat voor infanterie blauw, voor speciale dienst geel, voor cavalerie lichtblauw, artillerie zwart, motordienst groen, officieren van gezondheid karmozijn, militaire administratie donkerrood, marechaussee Nassau's blauw was. Op deze padjes werden metalen zilveren sterren en gouden balken gedragen (bij de cavalerie, marechaussee en militaire administratie waren de sterren goud en de balken zilver). De officieren der marechaussee droegen bovendien een zilveren granaat, de officieren van gezondheid een gouden esculaapteken. Op pet, baret en schouderbedekkingen van de dagelijkse tenue werd een leeuw met onderschrift "Nederland" gedragen, op de baret met oranje ondergrond, steeds voor hoofdofficieren goudkleurig, voor subalterne officieren en adjudanten brons, voor onderofficieren, korporaaals en manschappen koper.

Al het personeel van de Brigade Prinses Irene droeg op beide mouwen, vlak onder de schouder een khakikleurig padje met "Prinses Irene" in oranjegele letters binnen een dito kader. Officieren en adjudanten droegen op de schouderbedekkingen van de servicedress in plaats van de bronzen leeuw een gekroonde banderol met opschrift "Prinses Irene" geborduurd in gouddraad of van goudkleurig metaal. (Dit embleem is nog het kraagembleem van het Garderegiment Fuseliers "Prinses Irene".)

Nr. 2 Troop droeg, naar Brits voorbeeld, een zwart schouderpadje met het woord "Commando" in witte letters. Verder waren er emblemen voor Parachutist (een parachute) vrijwilliger (een zespuntige ster), soldaten afkomstig uit Canada (een ahornblad) of Zuid-Afrika (een springbok).

Zeer Brits was de "uitgaansmuts," een kwartiermuts van zeer donkerblauw laken met oranje bodem en biezen en de koperen, bronzen of gouden leeuw.

Bij de oprichting van de eerste onderdelen in Nederland, droegen de stoottroepen aanvankelijk een overall met oranje armband, later Engelse, Canadese of Amerikaanse combat-dress. Aanvankelijk werden oranje kraagpadjes gedragen, waarop de afkorting van de functie was geborduurd: (BC, CC, PC of SC), later de normale rangonderscheidingen.

De Amerikaanse uniformen werden door enige bataljons stoottroepen tot hun vertrek naar Indië gedragen. Jarenlang werden Engelse en Canadese battle-dresses dooreen gedragen. De Engelse battle-dress was lichter van kleur, het laken was gladder, de borstzakken hadden geen vouw en de knopen waren niet zoals bij de Canadese battle-dress door een gulp bedekt. De broeken waren nauwer en hadden niet, zoals de Canadese, twee lippen en vier knopen aan de onderrand, (ze dienden om de broek nauwer te maken, als enkelstukken werden gedragen).

Emblemen

Zodra dit mogelijk was, voorzagen alle bataljons zich van schouderpadjes. De genummerde regimenten droegen die in de vorm van kleine blauwe bandjes met de afgekorte bataljonsnaam (bijvoorbeeld 1-8 RI) in gele letters en cijfers. Het Regiment Jagers had dadelijk groene met de naam Jagers in gele letters en in een geel kader. Het Regiment Stoottroepen had zwarte schouderpadjes met witte letters. Bovendien bezat dit regiment een

embleem dat bestond uit een dolk tussen een gewei, dat in verschillende kleuren werd uitgevoerd en op de rechterbovenmouw gedragen.

De Britse, Canadese en Amerikaanse militairen droegen divisie-emblemen, waardoor ook een aantal Nederlandse bataljons eigen emblemen gingen dragen.

Een nog lang na de bevrijding bestaande gewoonte was het dragen van fluitkoorden in allerlei kleuren, waarbij militaire kleermakers onuitputtelijk waren in het bedenken van nieuwe kleuren en vlechtwerken.

Maar ondanks de grote verscheidenheid in uniformen en toevoegingen, zag de herboren Koninklijke Landmacht er steeds zo goed mogelijk uit. Er werden eindeloos maatregelen bedacht, die het uiterlijk aanzien konden verbeteren. De broeken werden geperst tot ze "scherp als een scheermes" waren. Naar Canadees voorbeeld kon de rug van de blouse van ingestreken plooiën worden voorzien. Als verzwaartstuk werd een met lood verzwaard koordje, een stuk slang of een linnen koker met stenpatronen in de broek gedragen om hem mooi strak te laten afhangen.

Bij de van Engeland gekregen uitrustingen bevonden zich ook leren koppels, die het grote nadeel hadden dat ze niet konden worden "geblancoed". Blanco was een Britse erfenis, ontstaan toen het leergoed nog wit was. Maar bij invoering van de canvasuitrusting werd de benaming "blanco" volkomen ten onrechte gegeven aan de khakikleurige poeder die met water vermengd op het "web" werd geborsteld.

In het Britse leger was een gascape ingevoerd, die bestemd was om bij gasbeschietingen over alle uitrusting heen te worden gedragen. Toen de gas-oorlog uitbleef, bleken deze van lichtbruin oliegoed vervaardigde kledingstukken een goede bescherming tegen regen te bieden. Maar daar de rug een bult vertoonde voor de randsel, ontstond rond iedere kazerne of kampement een huisindustrie waar de bochel, niét zelden tegen betaling van rantsoen-sigaretten, kon worden geamputeerd. De rantsoenen waren naar verhouding tot de burgermaatschappij hoog, maar wie met bewegingsvrijheid of verlof ging, nam voedsel in natura mee. Tot lang na de bevrijding werd praktisch nooit langer bewegingsvrijheid gegeven dan van zaterdagmiddag na het eten tot zondagavond laatste trein. Doordat allerlei bruggen nog niet waren hersteld, ging een treinreis van Amsterdam naar Breda, lang na de bevrijding nog via Arnhem en Kesteren. Militaire treinen bestonden meestal uit goederenwagens, die als enige voordeel hadden dat bij het staande reizen de broek in de plooi bleef. Militairen genoten vrijdom van port door op hun brief "on active service" (of iedere denkbare verbastering daarvan) te schrijven met vermelding van naam, rang en "Armynumber".

Of het de vreugde was van te zijn bevrijd of het opgeluchte gevoel eindelijk daadwerkelijk iets tegen de vijand te kunnen doen, een feit was dat ondanks alle moeilijkheden verreweg de meeste onderdelen een zeer hoog moreel hadden. Van hoog tot laag werd gevoeld dat in de Koninklijke Landmacht moest worden gediend. Alle rangen en standen dienden in de Koninklijke Landmacht. In dat opzicht was ons volk toen waarlijk één.

In de periode van augustus 1944 tot september 1945 bleek eens te meer de onjuistheid van de legende dat Nederlanders geen goede soldaten zijn. Tienduizenden toonden toen opnieuw het tegendeel in vaak zo moeilijke en gevaarlijke omstandigheden. Omdat zij wilden!